

Suomalainen yhteiskunta, väestörakenne, vallan kolmijako-oppi

KUUSANKOSKEN LUKIO/PARKKONEN

Kurssi 1, Opetussuunnitelman tavoitteet ja teemat

Minkälaisille asioille suomalainen yhteiskunta rakentuu?

Mitkä ovat kansalaisen perusoikeudet sekä keinot ja mahdollisuudet vaikuttaa?

Millaisista tekijöistä hyvinvointivaltio ja oikeusvaltio koostuvat?

Millä tavalla suomalainen poliittinen päätöksentekojärjestelmä toimii?

Miten arvioidaan kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisia päätöksiä?

Hyvä yhteiskunta

Yhteiskunta käsitteenä laajempi kuin valtio, ihmiset ja heidän suhteensa keskeistä

Yhteiskunta muuttuu jatkuvasti

Suomi on oikeusvaltio (perusoikeudet ja tasa-arvo, lait samat kaikille ja niitä kunnioitetaan, toimiva oikeusjärjestelmä eikä korruptiota) -> hyvän hallinnon perusteet (hallintolaki)

Byrokratiassa sekä hyvää että huonoa

Kolmiportainen hallintojärjestelmä: keskushallinto – aluehallinto - paikallishallinto

Oikeudet ja velvollisuudet

Perusoikeudet kirjattu perustuslakiin, esim. sananvapaus tai uskonnonvapaus ym.

Suojaavat huonolta vallankäytöltä (valistuksen tausta)

Ihmisoikeudet ovat kansanvälisiin sopimuksiin kirjattuja sopimuksia

Perusoikeuksia voidaan rajata poikkeusoloissa (valmiuslaki keväällä 2020)

Velvollisuuksiakin on: maanpuolustus, oppivelvollisuus tai veronmaksuvelvollisuus

Lue syksyn yo-tehtävä

http://yle.fi/plus/abitreenit/2020/syksy/2020-09-17_YH_fi/index.html#6

Lue tehtävä ja aineistot, sitten palaamme yhdessä tehtävään.

6. Huivin ja hunnun käyttö ja perusoikeudet (20 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas tarkastelee annettuja aineistoja hyödyntäen sitä, mikä olisi huivin ja hunnun käytön kieltävän lainsäädännön suhde perusoikeuksiin. Kokelas osoittaa oivaltaneensa, että kieltoa voidaan sekä perustella että vastustaa perusoikeuksien avulla. Kiellon voidaan katsoa rikkovan uskonnonvapautta. Toisaalta naisten pakottaminen käyttämään huntua rikkoo heidän itsemääräämisoikeuttaan ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Kokelas kykenee erittelemään hunnunkäyttökieltoon liittyviä oikeudellisia kysymyksiä sortumatta mielipidekirjoituksenomaiseen tyyliin.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas erittelee monipuolisesti hunnunkäyttökieltoa puolustavia ja vastustavia oikeudellisia seikkoja sekä sitoo näkemyksensä annettuihin tekstikatkelmiin analyyttisellä tavalla. Kokelas käsittelee aineistoja lähdekriittisesti; hän voi muun muassa pohtia, mikä on aineiston 6. A kansanedustajan motiivi huntukiellon vaatimiseen tai mitä merkitystä on sillä, että aineiston 6. B kirjoittaja on iranilaistaustainen musliminainen, kun taas aineiston 6. C kirjoittaja on suomalaistaustainen Ruotsissa opiskeleva musliminainen.

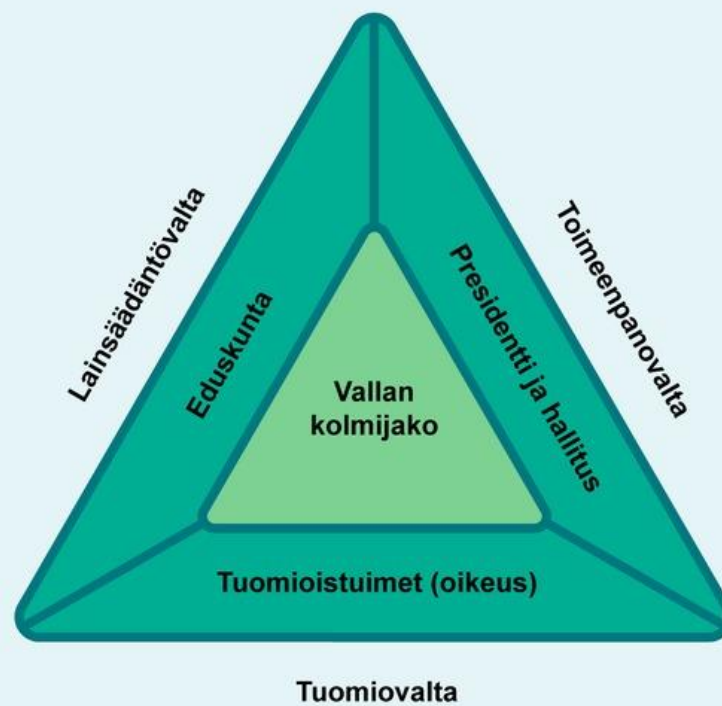
Vallan kolmijako-oppi

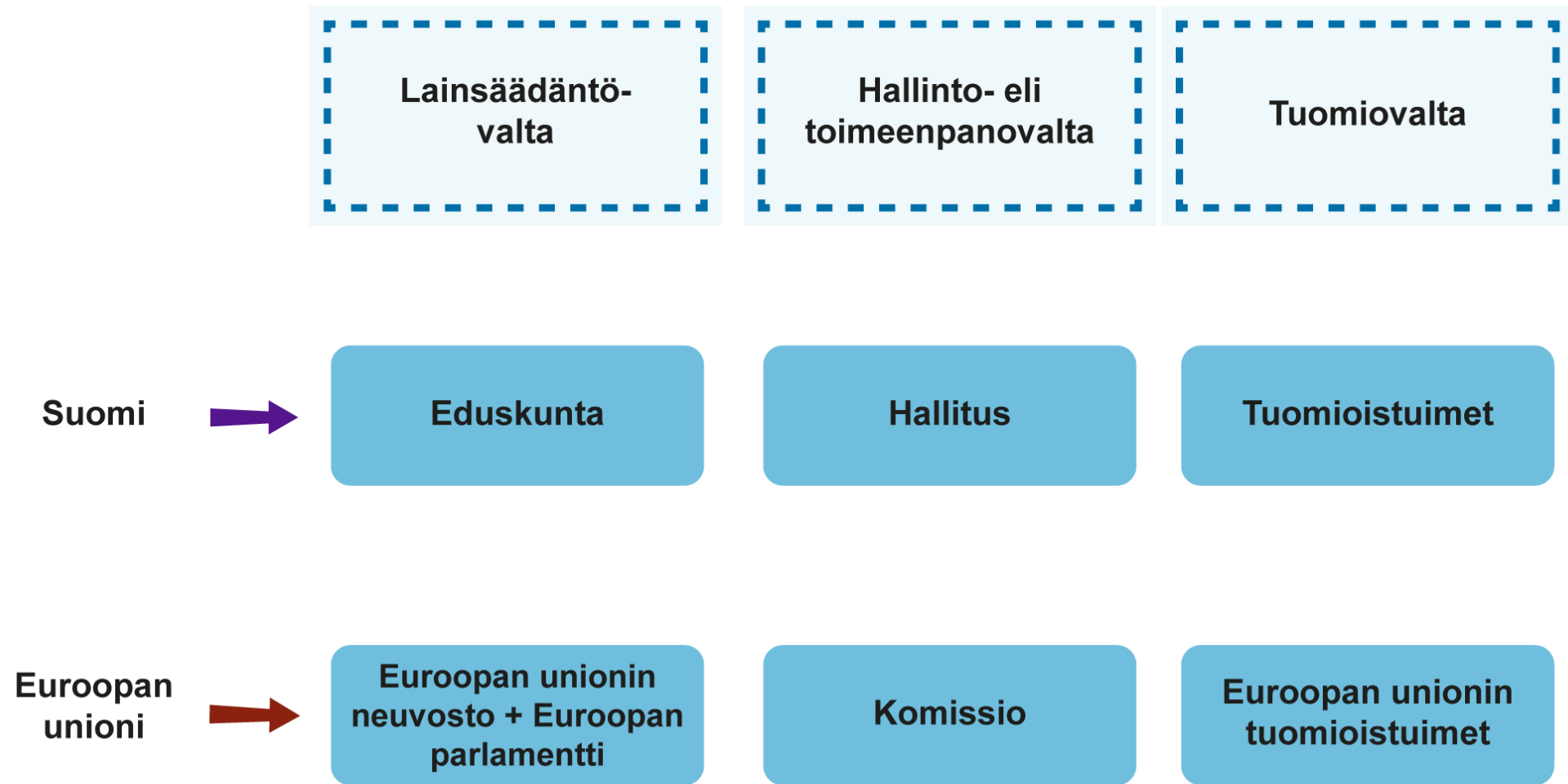
Suhteellisen toistuva kysymyksen aihe: Vallan kolmijako-oppi.

Esimerkki: **Mitä tarkoittaa vallan kolmijako-oppi ja miten se toteutuu Suomessa?**

<http://yle.fi/plus/abitreeneit/2017/syksy/YHfi/YHfi/index.html#q1>

VALLAN KOLMIJAKO

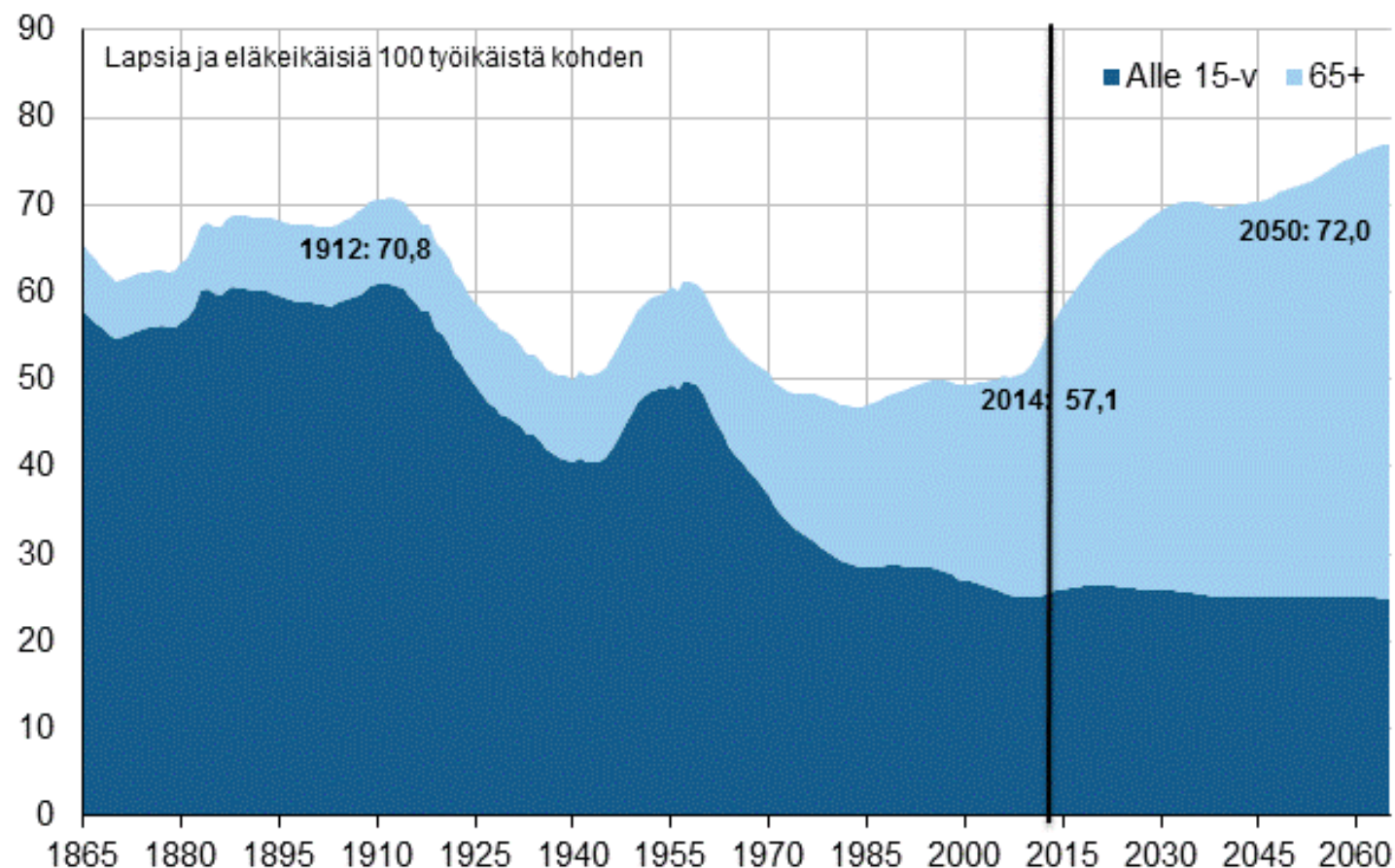
Pisteytysohjeet

1. 7-13 p. Vallan kolmijaossa lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta on erotettu toisistaan. Suomessa lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, toimeenpanovaltaa (hallitusvaltaa) valtioneuvosto ja presidentti sekä tuomiovaltaa riippumattomat tuomioistuimet. Vallan kolmijaolla pyritään estämään vallan keskittyminen.

14-20 p. Kiitettävässä vastauksessa kokelas ymmärtää, että vallan kolmijako ei toteudu missään täydellisesti, vaan lainsäädäntövalta ja toimeenpanovalta sekoittuvat. Esimerkiksi Suomessa ministerit ovat yleensä samaan aikaan kansanedustajia, valtioneuvoston ja presidentin käsissä on myös lainsäädäntövaltaa (asetuksenantooikeus) ja presidentillä tuomiovaltaa (armahdusoikeus). Suomessa perustuslaki säätelee valtioelinten sekä tuomioistuinten vallan ja tehtävät. Vastauksessa on voitu käsitellä myös vallan kolmijako-opin filosofista taustaa ja sen kytkeytymistä oikeusvaltion kehittymiseen.

Väestörakennneharjoitus YH1/kpl5

Mikä on väestöllinen huoltosuhde?
Mitä kuvio kertoo?
Mistä kehitys johtuu?
Miten väestön vanheneminen vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan?
Pohtikaa, millaisia ratkaisuja huoltosuhteen heikkenemisen aiheuttamiin ongelmiin voisi löytyä?

Väestörakenne

Väestönkasvu hiipuu koko ajan, miksi?

Mitä eroa on väestöllisellä ja taloudellisella huoltosuhteella?

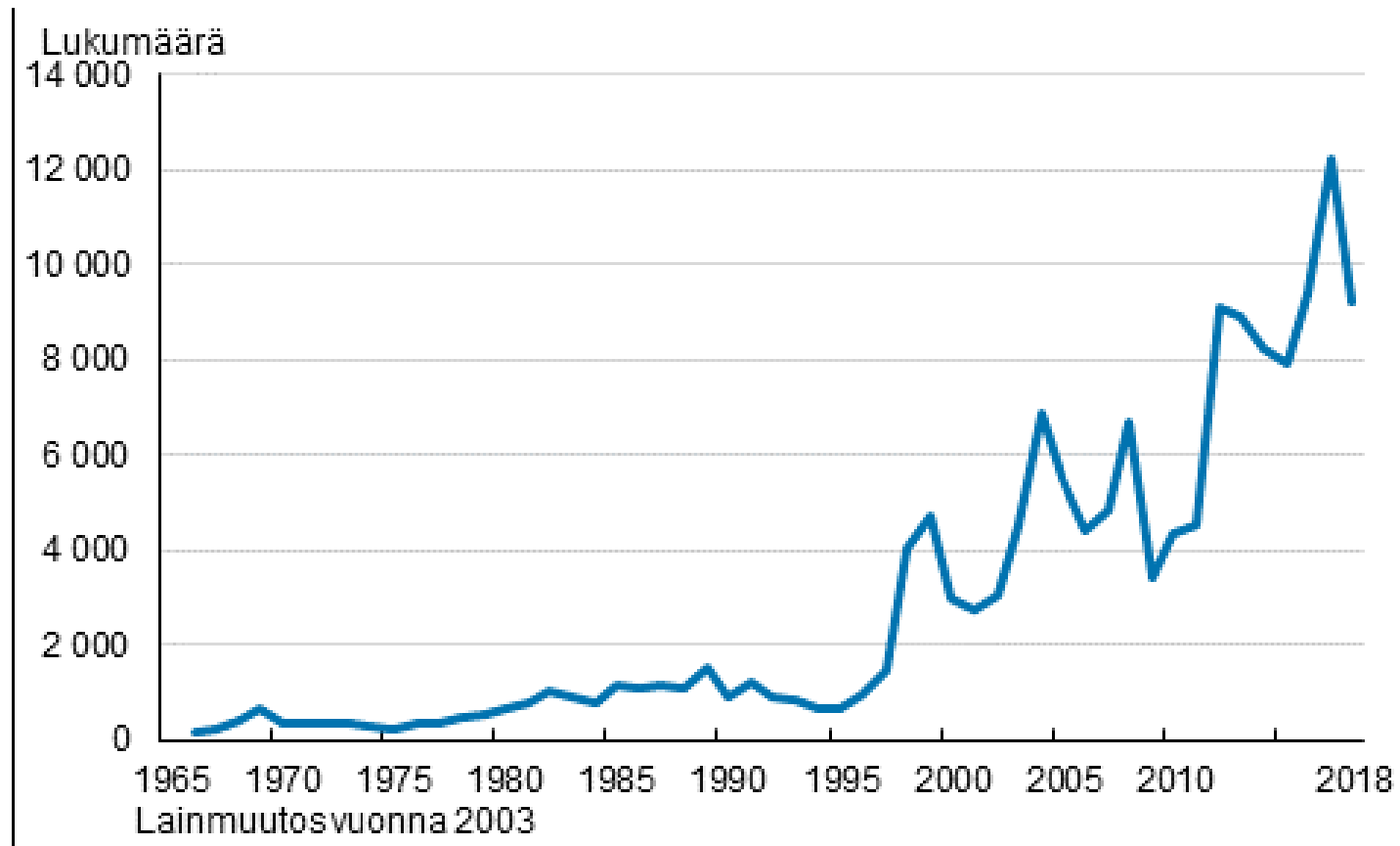
Väestön ikääntyminen tuo monenlaisia huolia – mistä ratkaisu eläkepommiin?

Iso muutos tapahtuu myös kansainvälistymisessä

Miten saa Suomen kansalaisuuden?

Miksi Suomeen tulee enemmän ulkomaalaisia kuin ennen?

Suomen kansalaisuuden saaneet ulkomaalaiset

Maahanmuutto on jossain muodossa ollut kestoaihe

<http://yle.fi/plus/abitreinit/2017/kevat/2017K-YHfi/2017K-YHfi/index.html#q8>

Tässä yksi esimerkki jokeritehtävästä

Tarkastele kuvion (aineisto 8.1) perusteella muuttoliikkeen kehittymistä vuosina 1980–2012. Selitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kehitykseen. (8 p.)

Vertaile kuvion (aineisto 8.2) pohjalta kantaväestön ja maahanmuuttajaväestön ikärakennetta ja pohdi syitä ikärakenteen eroihin. (10 p.)

Erittele maahanmuuton seurauksia ja esitä perusteltu arvio maahanmuuton vaikutuksista Suomessa. (12 p.)

a) 8 p. Vastauksessa on käsitelty sekä maahan- että maastamuuttoa. Nettomaahanmuutto on ollut 1980-luvun alusta lähtien positiivista. Se on lisääntynyt erityisesti 1980-luvun alussa, 1990-luvun alussa ja tasaisesti 2000-luvulla. 2010-luvun alussa maahanmuuttoa on selvästi enemmän kuin 1980-luvun alussa. Maastamuutto väheni 1980-luvulla, mutta lisääntyi 1990-luvulla. 2000-luvulla maastamuutto on pysynyt samalla tasolla. Kokelas pohtii syitä maasta- ja maahanmuutolle, esimerkiksi globalisaatio, EU-jäsenyys ja vapaa liikkuvuus sekä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeinen paluumuutto. Yleisiä syitä maahanmuutolle ovat esimerkiksi työ, opiskelu, perhesyyt ja pakolaisuus.

b) 10 p. Kantaväestön ikäjakauma on tasaisempi, mutta suuret ikäluokat on havaittavissa kuviosta. Kokelas pohtii syitä väestön ikääntymiselle ja syntyvyyden pienenemiselle. Maahanmuuttajien suurimmat ikäluokat ovat 20-40-vuotiaita. Esimerkiksi perheen, työn ja opiskelun vuoksi Suomeen muuttaneet ovat työikäisiä. Kiitettävässä vastauksessa ymmärretään, ettei humanitaarinen maahanmuutto selitä tilastojen lukuja.

c) 12 p. Maahanmuuton seurauksena Suomi monikulttuuristuu ja kansainvälistyy. Kiitettävässä vastauksessa kokelas käsittelee erilaisen maahanmuuton vaikutuksia monipuolisesti esim. talouden, politiikan ja kulttuurin näkökulmasta. Työperäisen maahanmuuton vaikutuksia esim. työvoiman tarjonnan lisääntyminen, taloudellisen huoltosuhteen paraneminen ja työvoimapulan välttäminen, toisaalta harmaan talouden lisääntyminen. Humanitaarisen maahanmuuton vaikutuksia esim. rasismien lisääntyminen ja kotouttamiseen liittyvät ongelmat. Vastauksessa kokelas arvioi vaikutuksia tasapuolisesti, jotta vastauksessa ei pelkästään kielteisiä tai myönteisiä.